

درآمدی بر فلسفه دین

جلسه چهاردهم

فصل دهم

علم و دین

آیا علم و دین با یکدیگر سازگارند یا ناسازگار؟

۱. طرح مسئله: معرک‌های گفتمان‌های واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرک‌های گفت‌وگوهای واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

گفت‌وگوهای اسطوره‌ای

به

گفت‌وگوهای فلسفی

به

گفت‌وگوهای دینی

به

گفت‌وگوهای علمی

به

گفت‌وگوهای پست‌مدرن

۱. طرح مسئله: معرک‌های گفتمان‌های واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

جهان به روایت علم مدرن

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفت‌وگوهای واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. جهان عینی و مستقل از ماست.

۲. طبیعت قابل‌فهم است.

۳. طبیعت یک‌نواخت است.

۴. طبیعت باید به شکل مکانیکی (غیرغایت‌مند) تفسیر شود.

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

شباهت:

گسستن از اسطوره و تلاش برای توصیف عقلانی عالم.

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

تفاوت:

دیگر جهان غایت‌مند نیست و مکانیک و فیزیک مفسر عالم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفت‌وگوهای واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

علم و دین چه نسبتی با هم دارند؟

تعارض یا تمایز یا تکمیل

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

حصول تعارض:

اشتراک در موضوع یا غایت یا روش

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

قائلین به تعارض:

علم و دین درباره‌ی جهان‌اند (وحدت موضوع)

علم و دین در پی تبیین جهان‌اند (وحدت غایت)

روش علم تجربی است و روش دین سنت و مرجع (اختلاف روشی)

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. نوارتدوکسی (کارل بارت)

موضوع علم جهان طبیعت اما موضوع دین تجلی خدا

۲. اگزیستانسیالیسم دینی (کیرکه‌گور و مارتین بوبر)

معرفت علمی غیرشخصی و ابژکتیو (من-آن)

معرفت دینی شخصی و سوبژکتیو (من-تو)

۳. پوزیتیویسم (بریث‌ویت)

علم درباره‌ی جهان است و دین نگرش‌های ما

۴. فلسفه‌ی زبان طبیعی (ویتگنشتاین)

علم و دین دو بازی زبانی مختلف با ملاکات درونی خاص خود

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

معنای مکمل‌بودن:

نه از جنس کشیدنِ نقشه‌ی یک شی از منظرهای مختلف
بل از جنس تفاوت شمای مفهومی

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم
ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.
ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.
ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس
ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

نکته: تفاوت‌ش با نگاه‌های مبتنی بر بازی زبانی معلوم نیست.

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

وجه مسئله‌خیز:

به نظر می‌آید که علوم تجربی و علوم انسانی تفاوت دارند.
آیا این تفاوت در مسئله‌ی علم و دین تغییری ایجاد می‌کند؟

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

____ تفاوت ندارند:

روش‌شان تجربی و موضوع‌شان این جهان (ولو انسان) است.

____ تفاوت دارند:

علوم انسانی در پی فهم

علوم انسانی در پی دلیلیابی (برخلاف علت‌یابی علم)

____ من:

علوم انسانی در پی التفات به قدرت

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرکه‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

قرابتی ندارند:

علوم انسانی تفاوتی با علم ندارد. تازه، حتی اگر با علم متفاوت باشد در نهایت واقعیت‌های این‌جهانی را بررسی می‌کند

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

قرابتی دارند:

علوم انسانی در پی تبیین شخصی (دلیل‌محور) است و الاهیات در پی تبیین الاهی. انسان و خدا قرابتی دارند؛ پس الاهیات و علوم انسانی هم قرابتی دارند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

۱. طرح مسئله: معرک‌ی گفتمان‌های واقع‌نما

۲. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین

الف) پیش‌فرض‌های علم

ب) علم مدرن در مقابل علم ارسطویی

۳. سه تلقی از رابطه‌ی علم و دین

الف) علم و دین متعارض‌اند.

ب) علم و دین قلمروهای متمایزند.

ج) علم و دین مکمل هم‌اند.

۴. الاهیات و علوم انسانی

الف) نسبت علوم انسانی و ساینس

ب) آیا الاهیات و علوم انسانی سازگارند؟

درآمدی بر فلسفه دین

جلسه چهاردهم/پایان